

SAKARYA İLİNDE ÇALIŞAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNDE İŞ DOYUMU

Serdar GERİ Tolga Kaan BAHADIR Alaettin AYDOĞAN Fikret RAMAZANOĞLU

ÖZET

Bu çalışmada, Sakarya ilinde, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hoşnutluk seviyelerini ortaya çıkararak, yapmış oldukları işten duydukları memnuniyeti tespit etmek, doyum veya doyumsuzluk düzeylerini belirlemek, değerlendirmesini yapmak ve bu anlamda gelişmelere katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışmaya Sakarya ilinde, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapanlar arasından tesadüfî olarak seçilen 56 birey katılmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerine yüz yüze yapılan görüşmede “Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ)”- Kısa Formundan uyarlanan anket uygulanmıştır.

Veriler SPSS programında değerlendirilerek beden eğitimi öğretmenlerinin genel doyum düzeyleri ile birlikte mesleki, ücret, görev süresi, cinsiyet, medeni durum ve yaş grubu doyum düzeylerine göre frekans analizi ve puan hesaplaması yapılmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin genel doyum düzeylerinin değerlendirilmesi sonucunda genel doyum düzeyleri, mesleki, cinsiyet, medeni durum ve yaş grubu açısından yeterli seviyede (DP=60 üzeri), buna karşılık ücret (DP=46,42) ve 21 yıl ve üstü görev yapmış öğretmenlerin(DP=58,4) düşük seviyede doyum aldıkları ortaya çıkmıştır. Genel iş doyumuna göre öğretmenlerin işlerinden yeterli seviyede doyum aldıkları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin hoşnutsuzluk duyduğu konunun ücret ve görev süresi 21 yılı geçmiş olan öğretmenler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Beden Eğitimi Öğretmeni, İş Doyumu

SATISFACTION LEVELS OF THE PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS WORKING IN SAKARYA

SUMMARY

The study aims to determine the satisfaction and dissatisfaction levels of Physical Education and Sports teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education in Sakarya.

The participants of this study are 56 teachers chosen randomly among the Physical Education and Sports teachers working in schools of Ministry of National Education. A questionnaire adapted from "Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ)" was administered to the participants.

The data were analysed in SPSS program through frequency and score calculations of the general job satisfaction levels of teachers together with their satisfaction levels with respect to their professions, salary, work durations, gender, marital status and age groups.

As a result of the calculations of the general satisfaction level of the Physical Education and Sports teachers, it has been found out that they are adequately satisfied with their jobs. Their satisfaction levels with respect to their professions, gender, marital status and age group were enough (DP=above 60); however teachers were not that satisfied with their salary (DP=46,42). In addition, teachers working for longer than 21 years also reported to have low satisfaction levels (DP=58,4).

As a result of the research study, it has been found out that the issues the teachers are not satisfied with are the the salary and long working durations.

Keywords: Sports, Physical Education and Sports teachers, job satisfaction

GİRİŞ

İnsanın aklı, yargıları, tutumları, alışkanlıkları, duyguları, istekleri, beklentileri ve amaçları farklıdır ve bu özellikleri süreç içinde değişmektedir (STEVENS, 1990). Kurumların ayakta kalmaları çalışanların amaçlarını, beklentilerini ve coşkularını karşılamaya bağlıdır (HICKS, 1975). Bir kurumun başarılı olabilmesi ve sürekliliğini sağlayabilmesi, o kurumda çalışanların verimliliği kadar kişisel duydukları doyuma da bağlıdır (YÜKSEL, 1998). Çalışanların rollerine ilişkin beklentilerle birlikte yapmış oldukları işten aldıkları doyumun yüksekliği önem arz etmektedir (HOY, 1982).

İş doyumunu, çalışanların işinden sağladıklarının, ihtiyaçlarını karşılamada denge, eşitlik ve iyilik kavramları tutarlı olarak algılanması halidir (KORMAN, 1978). Çalışanların işlerine ve iş ortamlarına ilişkin tutumlarının göstergesi olan iş doyumunu (DAVIS, 1988), aynı zamanda çalışanın kurumundan ve işinden beklediklerinin gerçekleşme düzeyidir (HİMMETOĞLU, 1981). Diğer bir ifadeyle, çalışanların işlerinden duydukları hoşnutsuzluk veya hoşnutsuzluktur (ERDOĞAN, 1991). Yine doyum, kişinin işini ya da iş deneyimlerini değerlendirmesi sonucu hissettiği zevkli ya da olumlu duygusal durum olarak tanımlanmıştır (LANDY, 1978). Kurum içerisinde başarısı açısından çalışanların iş doyumunu seviyeleri önemli bir kriteri oluşturmaktadır (RAMAZANOĞLU, 2006).

İş doyumu kavramı insanın yüzünde mutlu bir gülümseme ile kendisini belli etmeyebilir. Ancak, insanın bedeni ile olduğu kadar ruhu ile de yaptığı işte bulunması şartının önemli olduğu söylenebilir (FORD, 1969). Doym, insanın tutumlarına bağlı bir kavram olduğu için sübjektif yargılara dayanmaktadır (ŞİMŞEK, 1995). Doym terimi ile, insanın işine ya da işinin bazı özel niteliklerine karşı geliştirdiği olumlu ya da olumsuz tutumları ve duyguları belirtilmektedir (CAMPHELL ve Ark., 1970, ARMSTRONG, 1991). Bireysel faktörler iş doyumu direk etkilemektedir. Bu bireysel faktörlerde çalışanların yaşını, cinsiyetini, eğitim düzeyini, hizmet süresini ve medeni durumunu içerir (YILDIRIM, 1999).

İnsanın işini kendisinin değerlendirmesi ile karşılaştırılan iş doyumu, kişisel ve içsel ya da idareciler, çalışma arkadaşları gibi etmenlerden etkilenen bir kısım dışsal faktörlere de bağlı olabilmektedir (MATHIS and JACKSON, 1991). İşten doym, çalışanın tam olarak işini ya da iş yaşamını değerlendirmesiyle duyduğu haz ya da ulaştığı olumlu duygusal durumdur. Çalışanların işinden duyduğu doymun derecesi, bu hazzın ya da ulaştığı bu olumlu duygusal durumun derecesidir (BAŞARAN, 2000).

Çalışanların işlerine karşı tutumlarıyla ilgili araştırmaların temelde çok önemi vardır. Bu araştırmalar sayesinde çalışanların en etkili biçimde kullanılması konusundaki bilinç artmakta, tutumların olumlu yönde geliştirilmesi ve değiştirilmesi elde edilebilmektedir (RAMAZANOĞLU, 2002).

Bedensel ve düşünsel emeğin karşılığı olan ücretler, çalışanların işlerinin değerini gösterir (BENNET, 1994). Ücret genel manada işin değerini belirtir (PITTS, 1994). Ücretlerin ekonomik boyutunun yanında toplumsal bazı etkileri de bilinmektedir. Güvenlik duygusu, sosyal statü, saygınlık kazanma, toplumsal kabul görme gibi temel ihtiyaçlar ile alınan maaş arasında çok yakın bir ilişki vardır (CAN, 1998).

Bu çalışmada, Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hoşnutluk seviyelerini ortaya çıkararak, yapmış oldukları işten duydukları memnuniyeti tespit etmek, doym veya doymusuzluk düzeylerini belirlemek, değerlendirmesini yapmak ve bu anlamda gelişmelere katkı sağlamak araştırmanın amaç edindiği konulardır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmaya Sakarya ilinde, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapanlar arasından tesadüf olarak seçilen 56 birey katılmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerine yüz yüze yapılan görüşmede “Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ)”- Kısa Formundan uyarlanan anket uygulanmıştır. Bu ölçek; Weiss, Dawis, England ve Lofquist’in (DAWIS ve Ark., 1967) “Minnesota Satisfaction Questionnaire” uzun formundan (100 madde) iç ve dış doym faktörlerinden oluşan doym durumları ile ilgili maddeleri birleştirerek 20 madde halinde geliştirilmiştir (MITCHELL ve LARSON, 1987). Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği Gillet ve Schwab tarafından saptanmıştır (GILLET ve LARSON, 1975). Ölçek, 20 sorudan ve her soru 5 seçenekten oluşmaktadır. “Hiç hoşnut değilim (HHD)”, “Hoşnut değilim (HD)”, “Kararsızım (K)”, “Hoşnutum (H)”, “Çok hoşnutum (ÇH)” şeklindeki bu seçeneklerin değerlendirilmesinde sırasıyla 1’den 5’e kadar puanlar verilmiştir. Buna göre ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20 dir. Ölçekten alınan 20-39 arası puan çok düşük, 40-59 arası puan düşük, 60-79 arası puan yeterli, 80-100 arası puan yüksek doymu belirtmektedir.

Doyum düzeyinin hesaplanması aşağıdaki gibidir;

Genel Doyum Puanı = (Toplam Puan / Toplam Örnek Birey)

Genel Doyum Ortalaması = (Toplam Puan / Toplam Frekans)

Doyum Puanı (DP) = (Toplam Puan x 100/ Toplanması Gerekli en üst Puan)

Doyum Ortalaması (DO) = (Toplam Puan / Toplam Frekans)

Veriler SPSS programında değerlendirilerek beden eğitimi öğretmenlerinin genel doyum düzeyleri ile birlikte mesleki, ücret, görev süresi, cinsiyet, medeni durum ve yaş grubu doyum düzeylerine göre frekans analizi ve puan hesaplaması yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın anket değerlemesinden elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Genel İş Doyumu Düzeyi

Derece	Frekans	Puan	TOPLAM
Hiç Hoşnut Değilim	44	1	44
Hoşnut Değilim	200	2	400
Kararsızım	388	3	1164
Hoşnutum	330	4	1320
Çok Hoşnutum	134	5	670
TOPLAM	1096		3598
DOYUM PUANI		65.65	
DOYUM ORTALAMASI		3.28	

Beden eğitimi öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri cevapların toplam frekansı 1096'dır. Hesaplanan toplam puan 3598'tir. Beden eğitimi öğretmenlerinin genel iş doyum düzeyinde doyum puanı 65.65 ve doyum ortalaması 3.28 olarak bulunmuştur.

Tablo 2: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeyi

Derece	Frekans	Puan	TOPLAM
Hiç Hoşnut Değilim	2	1	2
Hoşnut Değilim	40	2	80
Kararsızım	88	3	264
Hoşnutum	92	4	368
Çok Hoşnutum	50	5	250
TOPLAM	272		964
DOYUM PUANI		70.88	
DOYUM ORTALAMASI		3.54	

Beden eğitimi öğretmenlerinin ilgili anket sorularına verdikleri cevapların toplam frekansı 272'dir. Hesaplanan toplam puan 964'tür. Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki doyum düzeyinde doyum puanı 70.78 ve doyum ortalaması 3.54 olarak bulunmuştur.

Tablo 3: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ücret Düzeyi

Derece	Frekans	Puan	TOPLAM
Hiç Hoşnut Değilim	16	1	16
Hoşnut Değilim	14	2	28
Kararsızım	18	3	54
Hoşnutum	8	4	32
Çok Hoşnutum	-	5	-
TOPLAM	56		130
DOYUM PUANI	46.42		
DOYUM ORTALAMASI	2.32		

Beden eğitimi öğretmenlerinin ilgili anket sorusuna verdikleri cevapların toplam frekansı 56'dır. Hesaplanan toplam puan 130'dur. Mesleki doyum düzeyinde doyum puanı 46.42 ve doyum ortalaması 2.32 olarak bulunmuştur.

Tablo 4: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görev Sürelerine Göre Doyum Düzeyi

Derece	0-10		11-20		21- ve üzeri	
	Frekans	Toplam	Frekans	Toplam	Frekans	Toplam
Hiç Hoşnut Değilim	14	14	26	26	4	4
Hoşnut Değilim	82	164	50	100	68	136
Kararsızım	204	612	104	312	86	258
Hoşnutum	194	776	116	464	24	96
Çok Hoşnutum	24	120	88	440	18	90
TOPLAM	518	1686	384	1342	200	584
DOYUM PUANI	65.09		69.89		58.4	
DOYUM ORTALAMASI	3.25		3.49		2.92	

Beden eğitimi öğretmenlerinin doyum düzeyleri görev süreleri açısından değerlendirildiğinde (0-10) yıl grubunun toplam frekansı 518 ve toplam puanı 1686, (11-20) yıl grubunun toplam frekansı 384 ve toplam puanı 1342, (21-ve üzeri) yıl grubunun toplam frekansı 200 ve toplam puanı 584'tür. Beden eğitimi öğretmenlerinin görev süreleri ile ilgili doyum düzeyinin hesaplanılmasında (0-10) yıl grubunun doyum puanı 65.09 ve doyum ortalaması 3.25, (11-20) yıl grubunun doyum puanı 69.89 ve doyum ortalaması 3.49, (21-ve üzeri) yıl grubunun doyum puanı 58.4 ve doyum ortalaması 2.92, olarak bulunmuştur.

Tablo 5: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Doyum Düzeyi

Derece	Erkek			Bayan		
	F	Puan	Toplam	F	Puan	Toplam
Hiç Hoşnut Değilim	28	1	28	16	1	16
Hoşnut Değilim	116	2	232	84	2	168
Kararsızım	250	3	750	138	3	414
Hoşnutum	154	4	616	176	4	704
Çok Hoşnutum	68	5	340	66	5	330
TOPLAM	616	-	1966	480	-	1632
DOYUM PUANI	63.83			68		
DOYUM ORTALA.	3.19			3.4		

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre doyum düzeylerinin değerlendirilmesinde erkeklerin toplam frekansı 616 ve toplam puanı 1966, bayanların toplam frekansı 480 ve toplam puanı 1632 dir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre doyum düzeyinin hesaplanılmasında erkelerin doyum puanı 63.83 ve doyum ortalaması 3.19, bayanların doyum puanı 68 ve doyum ortalaması 3.4 olarak bulunmuştur.

Tablo 6: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumuna Göre Doyum Düzeyi

Derece	Evli			Bekar		
	F	Puan	Toplam	F	Puan	Toplam
Hiç Hoşnut Değilim	42	1	42	2	1	2
Hoşnut Değilim	174	2	348	26	2	52
Kararsızım	318	3	954	70	3	210
Hoşnutum	280	4	1120	50	4	200
Çok Hoşnutum	124	5	620	10	5	50
TOPLAM	938	-	3084	158	-	514
DOYUM PUANI	65.75			65.06		
DOYUM ORTALA.	3.28			3.25		

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre doyum düzeylerinin değerlendirilmesinde, evlilerin toplam frekansı 938 ve toplam puanı 3084, bekarların toplam frekansı 158 ve toplam puanı 514 tür. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre doyum düzeyinin hesaplanılmasında evlilerin doyum puanı 65.75 ve doyum ortalaması 3.28, bekarların doyum puanı 65.06 ve doyum ortalaması 3.25 olarak bulunmuştur.

Tablo 7: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Doyum Düzeyi

Derece	21-25		26-30		31-35		36 +	
	Frekans	Toplam	Frekans	Toplam	Frekans	Toplam	Frekans	Toplam
Hiç Hoşnut Değilim	2	2	14	14	12	12	16	16
Hoşnut Değilim	2	4	32	64	76	152	90	180
Kararsızım	14	42	80	240	130	390	164	492
Hoşnutum	14	56	158	632	90	360	68	272
Çok Hoşnutum	8	40	34	170	38	190	54	270
TOPLAM	40	144	318	1120	346	1104	392	1230
DOYUM PUANI	72		70.44		63.81		62.75	
DOYUM ORTALAMASI	3.6		3.52		3.19		3.13	

Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş gruplarına göre doyum düzeyi değerlendirildiğinde, (21-25) yaş grubunun toplam frekansı 40 ve toplam puanı 144, (26-30) yaş grubunun toplam frekansı 318 ve toplam puanı 1120, (31-35) yaş grubunun toplam frekansı 346 ve toplam puanı 1104, (36-ve üzeri) yaş grubunun toplam frekansı 392 ve toplam puanı 1230'dur. Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarıyla ilgili doyum düzeyinin hesaplanılmasında (21-25) yaş grubunda doyum puanı 72 ve doyum ortalaması 3.6, (26-30) yaş grubunda doyum puanı 70.44

ve doyum ortalaması 3.52, (31-35) yaş grubunda doyum puanı 63.81 ve doyum ortalaması 3.19, (36 +) yaş grubunda doyum puanı 62.75 ve doyum ortalaması 3.13 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Genel iş doyumuna göre beden eğitimi öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri cevapların değerlendirilmesinde, yeterli seviyede doyum (DP= 65.65) aldıkları ortaya çıkmıştır. Mesleki faaliyetin kendisi ile ilgili anket sorularına verilen cevaplara göre doyum düzeyinin değerlendirilmesinde, beden eğitimi öğretmenlerinin yine, yeterli doyum seviyesinde (DP= 70.88) oldukları görülmektedir. Diğer taraftan RAMAZANOĞLU (2002), taekwondo spor işletmelerinde çalışanların yüksek doyum seviyesinde (DP= 84.41) olduklarını bildirmiştir. BETSY (1986), dekanların iş doyumunu ile ilgili yaptığı bir araştırmada, dekanların yaptıkları işlerden doyum aldıklarını bulmuştur. Bununla birlikte, mesleki rolün değerlendirilmesi aynı kurum içerisinde çalışan bireyler arasında farklılıklar göstermektedir. Çalışanın mesleki rolünü değerlendirmesi iş doyumuna etki eden faktör olduğuna göre, bireylerin işlerine ait değer yargılarının ne olduğunun tespit edilmesi gerekir. İş doyumunu konusunda yapılan araştırmaların çoğunda bireyin işe karşı olan güdüsünün önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir (HACKMAN, 1975).

Araştırma bulgularına göre beden eğitimi öğretmenlerinin hoşnutsuzluk duyduğu konu ücretle (DP= 46.42) ile ilgilidir. RAMAZANOĞLU ve Ark (2004), spor işletmeleri çalışanlarında, ÖZTÜRK de (2002), beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmalarda benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ücret yönetimi açısından memnun olmamalarına rağmen genel doyum puanlarının yüksek olması, alınan ücretin iş doyumunu tek başına etkilemediğini ortaya koymaktadır. BROWN (1970), eğitim yöneticilerinin doyum gereksinimi konusunda bir çalışma yapmış, yöneticilerin doyum gereksinimleri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur.

BARBER (1980), ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin iş doyumunu konusunda bir çalışma yapmış, daha deneyimli öğretmenlerin daha az deneyimli öğretmenlere göre daha yüksek doyumuna sahip olduklarını bulmuştur. Yine, BOSWELL (1975)'in bulguları, daha deneyimli öğretmenlerin genel yaşam koşulları ve aldıkları ücretlerden daha fazla doyum duyduklarını göstermektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görev sürelerine göre anket sorularına verdikleri cevapların değerlendirilmesinde, 0-10 yıl (DP= 65.09) ve 11-20 yıl (DP= 69.89) çalışanların yeterli seviyede, 21- ve üzeri yıl (DP= 65.09) çalışanların ise düşük seviyede doyum aldıkları görülmüştür.

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre anket sorularına verdikleri cevapların değerlendirilmesinde, evlilerin (DP= 65.75) ve bekarların (DP= 65.06) yeterli seviyede doyum aldıkları ortaya çıkmıştır. RAMAZANOĞLU ve Ark (2005), Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı personeli üzerinde yapmış oldukları çalışmada, medeni durumlarına göre çalışanların yeterli seviyede doyum aldıkları belirtmiştir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş gruplarına göre doyum düzeyi değerlendirildiğinde, ilerleyen yaş grubunda (DP= 62.75) istatistiksel bir anlam olmasa da doyum alma seviyesinin azaldığı görülmüştür. CARLEO (1989), bölüm başkanlarının iş doyumları üzerinde yaşın ve medeni durumun önemli bir etkisinin olmadığını bulmuştur. KIRKLAND (1989), ise çalışanların örgütteki yönetim düzeyi, ücret ve yaş ile iş doyumunu arasında önemli ilişkiler bulunduğunu bildirmektedir.

Araştırma sonucunda, genel iş doyumuna göre öğretmenlerin işlerinden yeterli seviyede doyum aldıkları, öğretmenlerin hoşnutsuzluk duyduğu konunun ücret ve görev süresi 21 yılı geçmiş olan öğretmenler olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- ARMSTRONG M. (1991), "A Handbook of Personnel Management Practice" 4.Baskı, s.164, U.K.
- BARBER P.A. (1980), "Job Satisfaction of Elementary Teachers" D.A.Int., 41-4-pp.1291, D.D.The State Uni. Of New Jersey.
- BAŞARAN İ.E. (2000), "Örgütsel Davranış İnsanın Üretim Gücü" Feryal Matbaası. 3. Baskı. Ankara.
- BENNETT R. (1994), "Organizational Behavior" Second Edition, M & E Handbook Series, Pitman Publishing, pp.110-111, London.
- BETSY F.R (1986), "The Deans' Job Satisfaction: Its Relationship to Organizational Structure" Journal of Nursing Education, Feb.pp.59.
- BOSWELL J.M (1975), "Teaching Satisfaction of Elementary Schools Teachers in Isolated Rural Texas Counties" D.A.Int., 36-12-pp.7848, D.D.North Texas State Uni.
- BROWN F (1970), "Need Satisfaction of Educational Administrators" D.A.Int., pp.6295, D.D.Uni. of California, Berkeley.
- CAMPHELL J., DUNETTE M.D., LAWLER E., WEICK K.E. (1970). "Managerial Behaviour, Performans and Effectiveness". Mc Groww Hill Book, s.378.
- CAN H., AKGÜN A., KAVUCUBAŞI Ş, (1998), "Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi" Siyasal Yayınevi, 3.Baskı, s.113, 232, Ankara.
- CARLEO A.S (1989), "Job Satisfaction Among Full-Time Faculty in the Los Angeles Community College District" D.A.Int., 50-1-pp.58, Uni. Of California, Los Angeles.
- DAVIS K. (1988), "İşletmede İnsan Davranışı" İşletme Fakültesi Yayın No:199, Çev. KEMAL T ve Ark, İşletme İktisadi Enstitüsü Yayın No:98, s.96, İstanbul.
- DAWIS R.V., WEISS D.J., ENGLAND G.W., LOFTQUIST L.H. (1967). "Manuel For The Minnesota Satisfaction Questionnaire" Minnesota Studies in Vocational Rehabilitation XXII, Minnepolis: University of Minnesota, Industrial Relations Center, Word Adjustment Project.
- ERDOĞAN İ. (1991), "İşletmelerde Davranış" İşletme Fakültesi Yayın No:135, s.376, Küre Ajans, İstanbul.
- FORD R.N. (1969), "Motivation Through the Work Itself" American Management Association Inc., 4.Basım, s.199.
- GILLET B., SCHWAB O.B. (1975), "Convergent and Descriptive Index and Minnesota Satisfaction Scale" Journal of Applied Psychology, Vol.60, s.313.
- HACKMAN J.R (1975), "Is Job Enrichment to Just a Fud?" Harward Business Review, Vol:2, Sept.-Oct., s.129.
- HICKS H.G (1975), "Örgütlerin Yönetimi: Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından" Çev.BİNNUR A ve BİROL B, s.11,61. Ankara.
- HİMMETOĞLU B.A. (1981), "İşten Gönüllü Ayrılma Davranışını Etkileyen Örgütsel Etkenler" Yönetim Psikolojisi II. Ulusal Sempozyumuna Sunulan Bildiriler, Yorumlar, Tartışmalar. TODAİE Yayınları, No:201, s.356, Ankara.
- HOY K.W., MISKEL C.G (1982), "Eductional Management: Theory, Research, Practice". s.67, New York: Random House.
- KIRKLAND R.J. (1989), "Study of Job Satisfaction Among College Union/Student Activities Adminitrators" D.A.Int., 50-11-pp.3656, D.D.The Ohio State Uni.
- KORMAN A. (1978), "Endüstriyel ve Organizasyonel Psikoloji" Çev. İLHAN A ve CEVAT A, Milli Eğitim Basımevi, s.169, Ankara.

- LANDY F.J. (1978), “An Oppenent Process of Job Satisfaction. Journal of Applied Psychology”, Vol.63, No.5, s.533.
- MATHIS R.L., JACKSON J.W. (1991), “Personnel/Human Resource Management.” Sixth Edition, West Publishing Comp., St.Paul.
- MITCHELL R.T., LARSON R.J. (1987), “People in Organizations, an Introduction to Organizational Behaviour” 3.Baskı, s.99, USA.
- ÖZTÜRK G. (2002), “Beden Eğitimi Öğretmenlerinde İş Doyumu” M.Ü., Sağ.Bil.Ens. Y.L.Tezi, İstanbul.
- PITTS C. (1995), “Motivating Your Organization: Achieving Business Success Through Reward and Recognition” McGraw-Hill Book Comp., p 68, 108-109, London.
- RAMAZANOĞLU F. (2002), “Taekwondo Öğretilen Özel Spor İşletmelerinde Çalışanların Kurumlarındaki Personel Yönetimini Değerlendirmesi ve Taekwondonun Yaygınlaştırılması için Yeni Bir Yönetim Modeli Önerisi” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağ.Bil.Ens., İstanbul.
- RAMAZANOĞLU F. (2006). “Gençlik ve Spor Taşra Teşkilatı Çalışanlarında İş Doyumu” Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:16 Sayı:2.
- RAMAZANOĞLU F., DEMİREL E., ÖZER A., ALTUNGÜL O., RAMAZANOĞLU M.O., (2005). “Gençlik ve Spor Taşra Teşkilatı Personelinin Eğitim ve Medeni Durumunun İş Doyumu Üzerine Etkisi” XIII. Ulusal Yönetim Ve Organizasyon Kongresi 12-14 Mayıs 2005 İstanbul.
- RAMAZANOĞLU F., İKİZLER H.C., DEMİR A., RAMAZANOĞLU N., ALTUNGÜL O., ÖZER A., (2004), “Personel Yönetimi Boyutları Açısından Taekwondo Spor İşletmeleri Çalışanlarında İş Doyumu” Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, Cilt:3 Sayı:3.
- STEVENS P (1990), “Career Management: Whose Responsibility” Center for Worklife Counselling, P.4, Second Edition, Sydney-Australia.
- ŞİMŞEK L. (1995), “İş Tatmini. Verimlilik Dergisi” MPM Yayını, Sayı 2, s.108, Ankara.
- YILDIRIM, Y. (1999), “Sağlık Bakanlığına Bağlı Genel Hastanelerde Çalışan Hastane Yöneticilerinin İş Doyumu” Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi.Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- YÜKSEL Ö (1998), “İnsan Kaynakları Yönetimi”, Gazi Yayınevi, s.5, 117, Ankara.